

Titel	Katastrofen – årsager og konsekvenser
Fagkombination	Psykologi (C) og engelsk (A)
Problemformulering	<p>På baggrund af den årelange konflikt mellem de to store rwandanesiske etniske grupper, hutuerne og tutsierne, udløste drabet på Rwandas hutu-præsident den 6. april 1994 et tre måneder langt blodbad i Rwanda, hvor en gruppe hutu-ledere gennem propaganda i radioen udstedte ordrer til alle hutuer om at udrydde tutsierne. Naboer dræbte naboer, mænd deres koner og dødstallet skønnes at være på mellem 800.000 og én million dræbte. Psykologien kan i denne sammenhæng benyttes til at forstå, hvad der kan få mennesker til at udføre så grufulde handlinger og engelsk kan vha. den hermeneutiske metode bruges til at undersøge, hvordan instruktøren til dokudramaet "Hotel Rwanda" har valgt at skildre det komplekse folkedrabs historiske begivenhed som drama frem for dokumentar.</p> <p><i>Giver dokudramaet "Hotel Rwanda" en realistisk fremstilling af, hvad der får mennesker til at begå ondsksfulde handlinger i form af folkedrab, og hvad er instruktøren Terry Georges hensigt med filmen?</i></p>
Problemstillinger	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvad gør folkedrabet i Rwanda til en katastrofe? 2. Hvilke psykologiske teorier kan bruges til at belyse hvorfor mennesker begår ondsksfulde handlinger (eksempelvis i form af et folkedrab)? 3. Hvordan fremstiller dokudramaet "Hotel Rwanda" folkedrabet i Rwanda? 4. Stemmer den psykologifaglige viden, vi har om, hvorfor ondsksfulde handlinger udføres overens med fiktionens fremstilling af dette i "Hotel Rwanda"? Er filmen med andre ord realistisk? 5. Hvad er instruktørens hensigt med filmen?
Problemstillinger	<p style="text-align: center;">1. Hvad gør folkedrabet i Rwanda til en katastrofe?</p> <p>Den Internationale Katastrofedatabases definition på katastrofe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ti eller flere personer dræbt - Hundrede eller flere personer berørt - Erklæret katastrofetilstand - Behov for international assistance <p>FN's definition på folkedrab:</p> <p><i>En række handlinger (inklusive mord og lemlæstelser), der har til formål helt eller delvist at ødelægge en national, etnologisk, racemæssig eller religiøs gruppe.</i></p> <p>→ Folkedrabet i Rwanda opfylder alle kriterier for at få betegnelsen katastrofe</p> <p style="text-align: center;">2. Hvilke psykologiske teorier kan bruges til at belyse hvorfor mennesker begår ondsksfulde handlinger (eksempelvis i form af et folkedrab)?</p> <p>Definition på ondskskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intentionelt at skade andre med ekstreme/grænseoverskridende handlinger ift. den sociale og kulturelle kontekst, med det formål at forringe livet for ofrene - Inden år 1960 hørte ondskskab ind under psykopatologien – søgte at finde forklaringer på ondskskaben i neuropsykologien og ved dysfunktionelle personlighedsstrukturer - Ondskskab kan begås af alle under de rette omstændigheder - Findes ikke én teori, der fyldestgørende kan gøre rede for, hvad der får mennesker

til at begå ondskab

Psykologisk metode:

- Psykologi som samfundsvidenskabelig tradition: Søgen efter det almene eller fælles i den måde mennesket fungerer i grupper og kollektive sammenhænge i deres sociale og historiske kontekst
- Et ben i både naturvidenskaben og humanvidenskaben
- Samfundsvidenskabelig metode:
 - o Kvantitative undersøgelser: Eksperimenter, observationer, spørgeskemaer → kan sættes på talform
 - o Kvalitative undersøgelser: Interviews, casestudier → fortolkning = hermeneutisk tilgang til stoffet
- Eksperimentel socialpsykologi:
 - o Undersøger gruppepåvirkning, holdninger og fordomme
 - o Solomon Asch (1950'erne): Konformitet
 - o Stanley Milgram (1960-63): Lydighed
 - o Philip Zimbardo (1971): Gruppemobilisering, konformitet, lucifereffekten
 - o Kvantitativ metode
 - o Laboratorieeksperimenter (forsøgspersoner hentes ind i laboratoriet) og felt-eksperimenter (konstruerer realistiske og naturtro situationer)
- Psykologi som redskab til at forstå årsagssammenhænge og opnå større forståelse af menneskets psyke → folkedrabet i en bredere sammenhæng

Solomon Asch, socialpsykolog:

- I 1950'erne undersøger Asch i et forsøg omhandlende konformitet og gruppepres hvordan mennesker agerer når de udsættes for gruppepres
 - En linje på et stykke papir har samme længde som en af de tre linjer på et andet stykke papir – forsøget går ud på at vælge hvilken af de tre linjer
 - Den egentlige forsøgsperson placeres som den sidste i en række af andre ”forsøgspersoner” (i virkeligheden skuespillere) og bliver derved presset til at svare mod sin overbevisning af skuespillerne som bevidst svarer forkert
- En tredjedel lader sig påvirke af gruppepresset og svarede forkert mens en fjerdedel svarer efter egen overbevisning uden at bukke under for presset
- Begrundelserne for de åbenlyst forkerte svar: Besværigheden i at være afviger, kritikløs enighed med den generelle holdning i gruppen, manglende selvstændighed
- Kritik: Graden af konformitet i forsøget er misvisende idet det er forvrængning af den sociale verdens kompleksitet at ligestille spørgsmålet om en streglængde med mere komplekse emner

Stanley Milgram, socialpsykolog:

- Forsøger i et lydighedseksperiment i 1960-63 at teste hvor langt mennesker er villige til at gå for en autoritær ordre
 - o Lærer (forsøgsperson) skal give elev (skuespiller) op til 450 volt ”stød” hvis eleven svarer forkert på af læreren stillede spørgsmål
- ¾ af forsøgspersonerne gennemfører forsøget og gav eleven 450 volt ”stød”
- Lydighed skyldes respekt for den autoritære person, fralægning af ansvar, forsøg i videnskabens navn eller fortjent straf → den onde handling omtales som nødvendig
- Forsøg på at reducere kognitiv dissonans (selvretfærdiggør sine handlinger)
- Kritik: Eksperimentet anset for uetisk og urealistisk pga. forsøgsomstændigheder

Philip Zimbardo, socialpsykolog og professor:

- Undersøger i sit Stanford fængselseksperiment fra 1971 lucifereffekten: hvordan almindelige, moralske mennesker udvikler ond adfærd i de rette rammer
 - o 24 forsøgspersoner i et forsøgsopstillet fængsel deles tilfældigt op i to – fangere og fangevogtere – hvorefter der hurtigt sker en stærk gruppepolarisering
 - Resultat af forsøget: Lucifereffekten fremmes ved
 - o Stereotype fordomme → gruppeidentitetsdannelse
 - o Konformitet → ens uniformer skaber gruppesammenhold/had – skjuler individuelle menneskelige træk og reducerer til et ”dem” og et ”vi”
 - o Dehumanisering af ofrene → anonymiserer
 - o Utydelige institutionelle rammer
 - Forsøget må afbrydes efter kun seks dage pga. sammenbrud blandt fanger og for yderliggående tilpasning af roller (sadistisk opførsel) – oprindelig plan to uger
- Kritik: Etik

3. Hvordan fremstiller fiktionsfilmen ”Hotel Rwanda” folke­drabet i Rwanda?

Engelskfaglig metode:

- Den hermeneutiske metode: Analyse og fortolkning af ”Hotel Rwanda” understøttet af eksempler fra filmen og interviews med filmens instruktør for at skabe bredere forståelse for hensigten med filmen

”Hotel Rwanda”, 2004. Instruktør: Terry George

Genre: Dokudrama (dokumentar/fakta og drama/fiktion i ét): Spillefilmsrekonstruktion af virkelige historiske begivenheder med personfremstillinger der bygger på virkelige personer → genren skaber dramatisk fremdrift i fortællingen uden at gå på kompromis med de sande hændelser. ”Hotel Rwanda” er en dokumentarisk fremstilling, idet den er baseret på grundig research af folke­drabet og af filmens nøglefigur, den virkelige person Paul, men kombineret med anvendelse af professionelle skuespillere og fiktionens dramaturgi som stemnings- og fremdriftsskabende element kan ”Hotel Rwanda” kategoriseres som et dokudrama.

Filmens tre niveauer:

1. Den politiske ramme, 2. Thriller-moment: Selve begivenheden, spændingen mellem de to grupper – dramaet, 3. Kernen: Kærlighed (familien)

Tid og komposition: Kronologisk opbygning – virkelig rækkefølge af begiven­dernes gang af folke­drabet i Rwanda i 1994

Berettermodellen: ”Hotel Rwanda” tilpasset klassisk fiktionsramme → god fortællestruktur, sikkert valg

Anslag: En propagandaradiokanal ledet af hutuer præsenterer hovedkonflikten og ”tonen” i filmen (voice over)

Præsentation: Paul på forretningsrundtur i byen med hutu-demonstration i gaderne - han snakker med en politisk aktiv hutu som opfordrer Paul til at engagere sig i hutu/tutsi-konflikten, hvorefter vi møder Pauls tutsi-kone og børn

Uddybning: To journalister opsøger lokale og spørger ind til forskellen på hutuer og tutsier og den historiske baggrund for konflikten mellem de to grupper

Point of no return: Radioprogrammets opfordring til at starte folke­drabet

Konfliktoptrapning: Paul betaler sig fra at redde sin familie (folke­drabet er i gang)

Klimaks: Generalen og Paul skændes, hotellet er indtaget af hutuer → alt er kaos

Udtoning: Tutsi-rebeller har drevet hutuerne ud af landet, Paul og familien samles
Personkarakteristik: Paul Rusesabagina: Hotelejer, hutu, fremstår neutral (men er imod drabene), medmenneskelig, sympatisk, vilje/handlekraftig, selvopofrende, bærer historien. Paul som tilskueren til folkedrabet (men også involveret).
Udvikling: Overskudsmand → magtesløs og på randen af sammenbrud → genvinder fatningen
Symboler: Farver: I begyndelsen mange farver (slik, tøj) → i slutningen grå farver.
Vejret: Voldsomt regnvejr da FN forlader landet → afspejler situations kaos.

Filmteknisk analyse af filmens klimaksscene (01:37:13-01:39:05)

Klipning: Kontinuitetsklipning: Klip fra generalens ansigt til pistol → handlingsmæssig sammenhæng, da tilskueren ikke registrerer klipskiftet. Klipperytme: Starter med lange klip → skaber ro, fordybelse, dvæler ved øjeblikke. Udvikler sig til relativt hurtigt skiftende klip → uro, drama.

Beskæring: Halvnær: Dialog mellem Paul og generalen. Nærbillede: Paul og generalens ansigter → intensitet, fremhæver reaktioner og viser karaktertræk. Udzoomning fra halvnær til halvtotal: Viser fysisk handling. Nakkeskud: Ofte ved samtaler → fastholder reaktionen på det sagte (afmagt, vrede)

Kamerabevægelser: Panorering: Viser omgivelser. Zoom: Intimitet.

Lys: Naturligt sollys fra vinduet → autentisk.

Lyd: Reallyd: Snak, pistolskud, flaske klirrer. Effektlud: Dramatisk underlægnings-tone → optakt til kaos, spændingsskabende.

Perspektiv: Paul står op – en smule fugleperspektiv. Generalen sidder - frøperspektiv → følger samtalen fra begge vinkler – indlevelse. Perspektivet udlignes til normalperspektiv → jævnbyrdige i klimaksets højeste.

4. Stemmer den psykologifaglige viden, vi har om, hvorfor ondskabsfulde handlinger udføres, overens med fiktionens fremstilling af dette i "Hotel Rwanda"? Er filmen med andre ord realistisk?

I dokudramaet ses eksempler på psykologiske påvirkningsstrategier, der fremmer ondskab:

- Komformitet (Asch): Hutuernes karakteristiske skjorter skaber et "dem" og et "vi" (egengruppe/fremmedgruppe)
- Lydighed (Milgram): Hutuer tager imod ordrer fra hutuledere (autoritær ordre) gennem hate speech og propaganda i radioen
- Gruppelampisering (Zimbardo): Identitetskort opdeler befolkningen – dømmes mennesker ud fra, om der står hutu eller tutsi i identitetskortet
- Institutionelle rammer (Zimbardo): Ikke tydelige: Hutuernes propaganda styrer landet, ingen sætter ind
- **Kognitive omstrukturingsstrategier** = retfærdiggørelse af handlinger, forsøg på at skabe kognitiv konsonans mellem tanker og handlinger
 - Ond handling legitimeres som nødvendig. Hutuer i radioen: "*do your duty*"
 - Dehumanisering af ofrene: Kalder tutsierne for kakerlakker og rebeller
 - Brug af eufemismer: "*It is time to clear the brushwood*" + "*cut the tall trees*" (21:55-22:04)
 - Den forvoldte skade af ondskaben minimeres og forvanskes → generalen fortæller hvor nemt og smertefrit det er at dræbe
 - Rolle i ondskaben formindskes: Generalen benægter at have ledet et folkedrab (men har deltaget aktivt i det)

	<p>Som det ses i eksempelvis Asch's forsøg om konformitet findes der mennesker, der ikke bukker under for gruppepres → Paul som afviger. Underbygger, at <u>dokudramaet giver en realistisk fremstilling af årsagerne til ondskenen i folkedrabet i Rwanda.</u></p> <p style="text-align: center;">5. Hvad er instruktørens hensigt med filmen?</p> <p>Terry George, den irske instruktør til "Hotel Rwanda":</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Beskæftiger sig med filmatiseringer af alvorlige problematikker – IRA ○ Er også begyndt at interessere sig for konflikter i Afrika (bl.a. Rwanda) ○ Tager fat i individer/enkelthistorier og beskriver deres skæbne i en større politisk problematisk sammenhæng → politisk engageret <p>Interview med Terry George:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Formål med filmen: At oplyse og informere om Rwandas situation – Hvorfor dokudrama frem for dokumentar? Vil ikke pådutte publikum en bestemt holdning men fange det bredest mulige (vestlige) publikum, fordi der ikke før har været fokus på folkemordet i Hollywoodproduktioner – især teenagere og studerende skal fanges for råd til fremtidige lignende situationer – Mere intim involvering i et dokudrama end i en dokumentar – Terry George: "<i>The more complex the issue the simpler the film has to be</i>" – For mange detaljer → tabt publikum = fravalg af baggrundshistorie – Nedtoning af vold og blodige scener → bredere publikum, mere indlevelse når seere selv får lov til at tænke sig til handlingen – Starte dialog og debat om verdens rolle i folkedrabet i Rwanda – Formål at efterlade folk med to følelser: 1. forbavselse over ikke at have hørt om folkedrabet og 2. kollektiv skam – Hovedpersonen Paul fremstår neutral for at tilskueren selv kan tage parti – Paul ikke nogen superhelt – han er publikums øjne → sympatiserer
<p>Konklusion</p>	<p>Folkedrabet i Rwanda var en katastrofe. Mange menneskeliv blev tabt som følge af en massiv hutuledet radiopropaganda, der opfordrede til udryddelse af den rwandanesiske etniske gruppe tutsierne. Hvordan så mange almindelige mennesker deltog aktivt i folkedrabet kan den eksperimentelle socialpsykologi bruges som et redskab til at finde svar på. Solomon Asch, Stanley Milgram og Philip Zimbardo har alle udført socialpsykologiske eksperimenter der hjælper til at forstå, hvad der fremmer ondsksfuld adfærd – og konkluderet, at den kan fremkomme for alle under de rette omstændigheder. Denne socialpsykologiske viden kan overføres til skuespillernes adfærd i dokudramaet "Hotel Rwanda", som på til dels dokumentarisk vis fremstiller folkedrabet i Rwanda, men også gør brug af fiktionsfilmens dramaturgi, hvilket gør, at udtrykket bliver en hollywoodfilm bygget på grundig research og baseret på en sand fortælling om Paul Rusesabagina og hans familie. Frem for den rene dokumentar appellerer dokudramaet til et bredere publikum og oplyser dermed flere mennesker om folkedrabet på tutsierne i Rwanda, hvilket er instruktøren Terry Georges formål med "Hotel Rwanda".</p>
<p>Perspektivering</p>	<p>AT-forløb: Demokrati</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menneskerettigheder - Faren ved diktaturstyre <p>"Schindler's list"</p>

Litteratur	<p>Dideriksen, Marianne m.fl.: AT-håndbogen. 1. udg. Systime, 2009.</p> <p>Hansen, Per Helmer: Den dramaturgiske værktøjskasse. 1. udg. Frydenlund, 2006.</p> <p>Hotel Rwanda. 2004. Instruktion: Terry George. (Film)</p> <p>Kuschel, Rolf og Faezeh Zand: Ondskabens psykologi. 1. udg. Forfatterne og Frydenlund, 2004.</p> <p>Katz, Per B. og Henrik Poulsen: Fokus - en grundbog i film, tv, video. Side 1-42. 1. udg. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S. Copenhagen, 1997.</p> <p>Larsen, Ole Schultz: Psykologiens Veje. Side 347-376. 1. udg. Systime, 2008.</p> <p>Levander, Martin: Anvendt psykologi. 1. udg. G.E.C. Gads Forlag, 1994.</p> <p>Nielsen, Mette Kjær: <i>Hadet ulmer stadig i Rwanda</i>. I: Jyllandsposten, 14.02.2012, s. 4-5 (Artikel)</p> <p>Nielsen, Peder: Grundlæggende psykologi og socialpsykologi. Side 280-291. 2. udg. ØKNOM, 2006.</p> <p>Schindler's List. 1993. Instruktion: Steven Spielberg. (Film)</p> <p>Interview with Terry George: http://vimeo.com/3854089: (Videoklip)</p> <p>The International Disaster Database's definition på katastrofe: http://www.emdat.be/criteria-and-definition</p> <p>Hotel Rwanda: An Interview with Director Terry George and Paul Rusesabagina: http://www.blackfilm.com/20041217/features/terryandpaul.shtml</p> <p>Interview with Terry George http://outnow.ch/specials/2005/HotelRwanda/interview-George.E/</p> <p>Interview with Terry George http://movies.radiofree.com/interviews/hotelrwa_terry_george.shtml</p> <p>Dokumentarfilmgenrerne: http://mediefag.systime.dk/filmanalyse/analysemodeller/dokumentar.html</p> <p>Definition på dokudrama: http://www.his2rie.dk/index.php?id=3107</p>
------------	---